

ASSOCIACIÓ BANCO FARMACÈUTICO

Seu social: Barcelona
Àmbit geogràfic: estatal
Forma jurídica: associació

- 5 persones treballadores
- 51 persones voluntàries
- 400 persones sòcies
- 200 persones ateses en serveis a la infància i la joventut
- 1.500 persones ateses en serveis a la gent gran
- 3.670 persones ateses en serveis a altres col·lectius en situació d'exclusió social

www.bancofarmaceutico.es

Breu història de l'organització

En els seus inicis, el Banc Farmacèutic (BF) va reproduir la recollida puntual de medicaments d'Itàlia, la Jornada de Recollida de Medicaments (JRM) -10 anys-. Entitats socials donaven una llista de medicaments per a les persones beneficiàries i es recaptava des de farmàcies amb medicaments pagats pels clients. Les jornades van tenir un sostingut creixement i ens van permetre tenir una visibilitat i un efecte mediàtic important, i un important volum de persones voluntàries donant suport. Fruit del Decret del copagament 2012, els equips de professionals dels CAPs van identificar persones que patien pobresa farmacèutica. Llavors vam posar en marxa el Fons Social de Medicament (FSM), projecte innovador i amb un component tecnològic important (plataforma gestió informàtica) que permet a la treballadora social de l'ICS donar d'alta a la persona beneficiària, que aquesta retiri la seva medicació gratuïtament a una farmàcia adherida i BF paga a la farmàcia. Amb la covid vam captar noves necessitats i, integrant-nos en xarxes solidàries i amb l'objectiu de col·laborar amb les entitats socials que han patit la pandèmia, vam desenvolupar el Fons Social d'Emergències i la Campanya d'Emergència Sanitària com a eixos vertebradors de resposta ràpida a persones en situació de risc i vulnerabilitat greu.

Missió

La missió de BF és afavorir la inclusió de persones sense recursos a través de la millora de la seva salut, promovent una cultura col·laborativa entre persones de diferents àmbits de la societat que doni resposta a la pobresa farmacèutica.

Descripció de l'activitat

A Banco Farmacèutico treballem al voltant de 3 pilars:

1. La investigació: analitzar i posar xifres darrere de la pobresa farmacèutica per entendre i dimensionar aquesta realitat.
2. La visibilització de la pobresa farmacèutica i la sensibilització a la ciutadania en general, i també a les administracions públiques, sobre aquesta problemàtica.
3. L'atenció directa a les persones que pateixen pobresa farmacèutica ajudant-los en el pagament del cost de la seva medicació, a través del nostre programa Fons Social de Medicaments, que alhora ens permet demanar dades i informació que ens ajuden a continuar investigant.

És un circuit d'intervenció que es retroalimenta i ens permet continuar creixent i servir millor la societat en la nostra lluita contra la pobresa farmacèutica i poder contribuir a tenir una societat més justa i inclusiva amb els més desfavorits.

Projectes fets durant els últims tres anys: l'Observatori de la Pobresa Farmacèutica, la Campanya de Medicaments Solidaris, el Fons Social de Medicaments i el Fons d'Equitat Menstrual.

DESCRIPCIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

FONS SOCIAL DE MEDICAMENTS, PRODUCTES FARMACÈUTICS I DE PRIMERA NECESSITAT

Breu descripció

El projecte Fons Social de Medicaments, Productes Farmacèutics i de Primera Necessitat treballarà per tal de donar resposta a les necessitats de les persones en risc d'exclusió social, amb una especial atenció a la família com a eix estructural per potenciar el procés d'inclusió social i el desenvolupament integral amb l'objectiu de fer front a la pobresa farmacèutica. Cada dia són més les persones que per manca de recursos es veuen forçades a renunciar a serveis i béns bàsics. És el cas dels medicaments i productes farmacèutics que moltes famílies deixen d'adquirir per falta de recursos, deixant els seus tractaments de costat per poder fer front a altres despeses.

Durant l'any 2023/24 continuarem treballant a nivell de Barcelona ciutat i província, en els municipis Barcelona, Llobregat, Barberà del Vallès, Cornellà del Llobregat, Prat del Llobregat, St. Adrià del Besòs, Montcada i Reixac, Sant Just Desvern, Granollers, Canovelles, Badia del Vallès i Sant Joan Despí, així com a nivell autonòmic, ampliant la cobertura geogràfica a les províncies de Girona, Tarragona i Lleida. Aquest projecte permetrà dur a terme accions complementàries a l'acció municipal realitzada pels Serveis Socials tot millorant el benestar social, la desigualtat en qüestions sanitàries i de primera necessitat. El Fons Social incidirà en la lluita contra la pobresa, en les necessitats de medicaments, productes sanitaris i de necessitats bàsiques (alimentació, higiene, roba) i amb una especial atenció a la pobresa familiar, als immigrants i refugiats sobretot, així com la pobresa menstrual.

Aportació de valor de la iniciativa

El projecte és innovador tant per l'element social com pel tecnològic:

- Innovació social. Banc Farmacèutic ha estat una organització pionera a desenvolupar el concepte de pobresa farmacèutica i generar una solució a un problema no havia estat abordat fins ara. L'activitat creix any rere any, ajudant més gent pagant els seus plans de medicació. Avui dia, s'ha pagat +1M d'euros en medicaments des que el projecte Fons Social de Medicaments va començar el 2015, beneficiant +9.000 persones amb els seus plans de medicació.
- Innovació tecnològica. Banc Farmacèutic ha desenvolupat una poderosa base de dades anomenada Intranet, a la qual accedeixen els i les treballadors/es socials dels Centres de

Salut o Entitats Socials i les farmàcies col·laboradores. Banc Farmacèutic interrelaciona la innovació social i tecnològica connectant els diferents elements del sistema a través de la Intranet: l'administració pública i el sector privat on provenen la major part dels fons per pagar la medicació.

Necessitats identificades

Diversos són els organismes, com el Fons Monetari Internacional (FMI), que han alertat en els últims mesos que la pandèmia ha ampliat la bretxa entre rics i pobres. Oxfam Intermón ja ha posat xifres a aquest increment a partir de l'any 2020 i en el cas de Catalunya la crisi sanitària ha abocat gairebé 120.000 catalans més a la pobresa anomenada relativa, és a dir, les persones que sobreviuen amb menys de 24 euros al dia. Segons l'informe anual de desigualtats de l'ONG publicat amb motiu del Fòrum de Davos, actualment hi ha més d'1.146.000 catalans que viuen en aquest nivell de pobresa, cosa que representa un 11,7% més que abans que esclatés la COVID-19 i un 15% del total de població. A Catalunya, almenys 800.000 persones han requerit ajuda de les entitats a causa de la situació generada per la pandèmia, segons dades de Taula de Tercer Sector Social. Les peticions d'ajuda per cobrir necessitats bàsiques s'han triplicat, i les peticions per a ajudes a l'habitatge s'han duplicat. Els processos profunds de canvi social i la crisi econòmica actual han modificat definitivament els perfils i els límits de la vulnerabilitat i l'exclusió social, alhora que han posat de manifest les situacions d'exclusió i de desigualtat que viuen moltes persones. L'informe d'INSOCAT també emfatitza que la meitat de les llars que ja vivien en situació precària abans de la pandèmia ja no poden pagar el lloguer o la hipoteca ni els subministraments.

Principals objectius assolits

- OE 1. Atenció directa. Facilitar l'accés als medicaments, productes farmacèutics i de primera necessitat a les persones més vulnerables, en situació de risc d'exclusió social i que han vist agreujada la seva situació arran de la crisi econòmica i social generada per la pandèmia.
- OE2. Sensibilització. Sensibilitzar i formar en salut, així com facilitar eines per a l'accés al sistema sanitari i hàbits de vida sana, sobre la pobresa farmacèutica i les desigualtats que es desprenen.
- OE3. Coordinació xarxa. Contribuir a una coordinació en xarxa entre els diversos agents que treballen per combatre l'exclusió social i la pobresa: administracions públiques, organitzacions privades i entitats del tercer sector social.
- OE4. Coneixement. Observar, conèixer millor, informar sobre la realitat sociodemogràfica les persones en risc d'exclusió social que viuen en situació de pobresa farmacèutica a Catalunya a través de la recollida de dades sociodemogràfiques i anàlisi de situacions contextuais.

Principals resultats obtinguts

R1: S'haurà millorat substancialment la qualitat de vida del col·lectiu beneficiari, ja que s'haurà donat una major cobertura i s'haurà incrementat el nombre de persones ateses arribant al miler, sense haver de renunciar al seu tractament per manca de recursos econòmics i haurà augmentat el nombre de farmàcies adherides.

Indicadors:

- 3.670 persones ateses en situació d'exclusió social i pobresa a Catalunya.
- 500 enquestes de satisfacció dels equips de treball social i de les farmàcies per conèixer la seva opinió sobre el Fons Social i 1.500 sobre la pobresa menstrual.
- 110.000 medicaments, productes farmacèutics i de primera necessitat dispensats.

R2: Ampliació de la cobertura als usuaris del sistema sanitari, oferint un millor coneixement als treballadors i treballadores dels CAPs i de les entitats socials sobre el Fons Social.

Indicadors (sessions):

- 50 de formació en Centres d'Atenció Primària.
- 3 de formació dirigides al voluntariat.
- 20 informatives dirigides a les farmàcies i COFs.
- 25 informatives dirigides a les entitats socials.
- 50 de sensibilització en equipaments públics i en instituts.

R3: S'aconseguirà una major acció coordinada i conjunta entre els diversos agents que treballen per la lluita contra la pobresa i exclusió social, agents municipals i entitats del tercer sector social.

Indicadors:

- 25 acords de col·laboració nous - entitats socials

R4: S'hauran produït dades d'utilitat per a les entitats del tercer sector, administracions públiques, organismes.

Abast de l'experiència

Durant l'any 2022, Banc Farmacèutic va assistir a 1.836 pacients dels municipis de Barcelona, Santa Coloma Gramenet, Sant Adrià Besòs, Badalona, l'Hospitalet Llobregat, Barberà del Vallès, Cornellà del Llobregat, Prat del Llobregat, St. Adrià del Besòs, Montcada i Reixac, Sant Just Desvern, Granollers, Badia del Vallès, Sant Joan Despí i Lleida de manera directa a través del pagament de les aportacions de medicació de pacients que pateixen pobresa farmacèutica i que han hagut de renunciar a la compra de la seva medicació per falta de diners. Un 17% dels pacients ajudats són menors d'edat. Un de cada dotze dels beneficiaris no tenia domicili fix. La gran majoria dels beneficiaris es troba en una situació de pobresa a causa de trobar-se a l'atur i no rebre cap prestació o ajuda econòmica per part de l'Estat.

Persones implicades en l'experiència

Treballadores: 4

Membres equips directius: 1

Sòcies: 400

Ateses: 3.670

Voluntàries: 51

Principals factors clau d'èxit

Els elements d'innovació social que suposen un repte transformador i els factors claus d'èxit són:

1. Un sistema informàtic/intranet innovador, que ha estat desenvolupat per voluntaris d'Oracle amb àmplia experiència per tal de millorar l'eficàcia i eficiència del model d'intervenció, accelerant els processos de gestió i articulació amb la resta d'agents i de gestió i control de tota la facturació.
2. Un circuit que per primera vegada articula la col·laboració amb entitats socials que contribuiran, junt amb el BF, a realitzar el seguiment assistencial de les persones beneficiàries.

Procés de millora amb la metodologia aplicada.

- Dimensió sanitària i millora de la qualitat de vida. El principal àmbit on les persones destinatàries milloraran serà la salut física gràcies a tenir accés a medicaments i productes farmacèutics que no poden costejar-se, per tant, serà un aspecte de millora directe. Influirà això també en la millora de l'economia familiar que podrà destinar aquests diners al manteniment d'altres despeses de primera necessitat.
- Dimensió psico-social. Enfortiment de les capacitats i l'autoestima de les persones. Acompanyament emocional i apoderament. Les persones beneficiàries milloren el seu estat emocional gràcies a la millora de la seva salut física, ja que repercuteix directament en el seu apoderament i el seu desenvolupament integral en la seva inclusió social en la societat.

Dificultats i reptes superats en el desenvolupament de la iniciativa

Els reptes definits es plantegen a partir de l'experiència i els resultats obtinguts anteriorment, ja que hem realitzat avaluacions per mitjà de reunions periòdiques i enquestes de valoració als diferents agents: treballadores socials dels centres de salut, entitats, farmàcies, persones beneficiàries. En aquest sentit, i arran de la situació generada per la pandèmia la qual ha provocat noves situacions de vulnerabilitat, s'ha vist la necessitat de dotar de més recursos i eines per proveir (tot i que el que s'ha fet fins ara no és poc) perquè les persones que es troben en situació de pobresa, no hagin de renunciar a la compra de la medicació, productes farmacèutics i de primera necessitat (alimentació, higiene, roba). També es potenciarà la dimensió d'incidència, formació i sensibilització. Per tant, un dels grans reptes del

projecte és enfortir aquesta perspectiva holística del projecte per afavorir la igualtat d'oportunitats, aplicant l'enfocament de gènere. El model d'intervenció social planteja com a repte enfortir/consolidar un circuit/treball en xarxa que establirà i facilitarà l'ajut a la compra dels productes. El seguiment assistencial de les persones beneficiàries és una novetat i un repte important en el projecte. Els agents que en formen part són: INSS, Consorci Sanitari de Barcelona (CSB), Creu Roja, CatSalut, ajuntaments de municipis de Catalunya i entitats socials.

Elements innovadors que aporta l'experiència

El pilar innovador d'aquest projecte és que es treballa fonamentalment en xarxa a través de les entitats col·laboradores, els centres d'atenció primària, les farmàcies. A través del treball amb elles es podrà arribar a un major nombre de persones beneficiàries que es troben en risc d'exclusió social i podrem cobrir les necessitats de medicaments, sanitàries, farmacèutiques d'higiene i de primera necessitat d'aquestes persones. Les entitats són: Fundació Roure, Parròquia de Santa Anna de Barcelona, Cesa-Me Auxiliadora, Fundació Heura, Hospital de Campanya Santa Anna, Parròquia Cristo Redentor, ACIDH, Fundació ASPASIM, Fundació Incolliga, Fundació Provida, Associació Cívica La Nau, Fundació Aúrea, Comisión de Ayuda al Refugiado, Fundació Catalana per a la Paràlisi Cerebral, Centres Sociosanitaris Catòlics de Catalunya i Fundació Domus Misericòrdia Sant Josep.

L'estratègia del projecte està marcada sempre per l'observació i la detecció de noves necessitats relacionades amb la pobresa farmacèutica de Catalunya.

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat

El projecte és escalable pel que fa a la partida d'ajuda en producte (medicaments i altres) en tant percentatge com ingressos s'aconsegueixin. Les despeses complementàries (personal, contractació i altres) no augmentaria en la mateixa proporció que el producte i es mantindria en un percentatge menor (per un augment d'un 100% de producte, augment d'un 10% d'altres). Sí que augmentaria la despesa de logística (emmagatzematge i transport), en una proporció mitjana d'un 25% respecte al producte. BF té experiència en la gestió de projectes i en l'optimització dels recursos, treballant sempre en la línia de destinar el màxim a l'atenció directa de la persona beneficiària final.

Aquest projecte és estratègic i de gran impacte organitzatiu perquè el Fons Social genera molta burocràcia en dependre de subvencions públiques i, per tant, molta feina administrativa per realitzar les justificacions. Per continuar sent una organització de base tecnològica, BF podria rebre els fons en forma de contractació de serveis que cobreixin el cost de la medicació que actualment s'obté via subvencions, amb la consegüent càrrega burocràtica.

Per tal de fer escalable el projecte hi ha alguns punts que cal destacar com a referència:

1. Banc Farmacèutic és una organització de base tecnològica amb capacitat de generar dades i liderar investigacions científiques.
2. La innovació està incorporada dins de l'organització i el projecte Fons Social de Medicaments, productes farmacèutics i de primera necessitat. Hi ha un carter de projectes innovadors que estan en fase de desenvolupament. A l'organització hi ha l'experiència del canvi amb la substitució de projectes existents per projectes innovadors.